СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 169. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 31-го серпня 1943. No. 169. Jersey City, N. J., Tuesday, August 31, 1943 VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. • Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ТРЕБА ПЕРЕНЕСТИ ПОНАД ДВА Й ПІВ МІЛІОНА РОБІТНИКІВ

ВАШИНҐТОН. — Воєнна продукція найшлася в такому положенню, що треба перемінити працю для найменше 2,600 робітників. Показується, що бракує робітників у фабриках амуніції й при найважніших ділянках суспільної услуги. Такий стан виказує Воєнна Комісія Людської Сили. Предсідник Пол В. МкНот обчисляє, що до липня 1944. р. треба буде перенести найменше 2,100,000 робітників із занять, які не є конечні до ведення війни до фабрик і занять так званих „критичних", а 500,000 робітників перенести в початках 1944. р. Треба зужиткувати талант і знання людей і дати кожному найвищу працю, до якої людина спосібна, коли це можна зробити без надто великих клопотів.

ДЛЯ РАТУВАННЯ ЖНИВ БРАКУЄ 30 ТИСЯЧ ДОБРОВОЛЬЦІВ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). —Два міліони тон помідорів, фасолі, кукурудзи, барабол, капусти, яблок і інших овочів згине, коли не змобілізується нагло 30,000 добровольців-робітників у стейті Ню Йорку для їх зібрання. Таку осторогу проголосив губернатор Дюї, щоб зарадити недостачі робітників на фармах. На зазив губернатора отворення шкіл має бути відложене на пізніше, щоби можна використати шкільних дітей до праці в тих околицях, де загрожений фармерський збір.

ПОМИЛКА ЗАГРОЖУВАЛА ЖИТТЮ ВОЯКІВ.

ВЕНКУВЕР (Бритиш Колюмбія, Канада). — Сержант Чарлз В. Дейвис з Канадійського Королівського Медичного Корпусу, приладжуючи медичні пробетки для вжитку канадійської армії на Тихому океані та на Далекій Півночі, помішав медичні препарати. До шкляних рурок з кокаїною він понасипав стрихніни замість іншого матеріялу і сотки пробеток такої трійливої мішанини вислано до воєнних таборів. Помилку відкрито припадково, а сержанта поставлено перед суд.

ЖИДІВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АПЕЛЮЄ ДО РУЗВЕЛТА Й ЧОРЧИЛА.

НЮ ЙОРК. — На відкриттю пятиденної Американсько-Жидівської Конференції в готелю Волдорф Асторія рабін д-р Стефан Вайс зазадав помочи Рузвелта й Чорчила, щоб вони помогли виратувати решту жидів, що вигибають в Европі. З нагоди конференції поміщують щоденні ґазети великі оголошення з представленням жидівського положення і з конкретними плянами для їх ратунку.

ПОШИРИЛИ ВИРІБ ПЕНСИЛИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Девять підприємств дістали дозвіл на виріб пенсилини, щоб заспокоїти незвичайно велике запотребування нового медичного середника. Ще перед роком пенсилини вживали як нову цікавість у лябораторіях, а сьогодні вона перейшла всякі сподівання. Її вживають з більшим успіхом ніж сульфи при лікуванню найрізнороднійших недуг. Кошти поширення лябораторій для виробу пенсилини подані на 3,000,000 долярів. Половину продукції пенсилини дістає армія, а решту інші воєнні одиниці. Для цивільного населення пенсилина була досі недоступна. Щойно тепер роблять її постепенно доступною для загального вжитку.

ЗАБИТО 17 МАЙНЕРІВ У ВИБУХУ В АЛАБАМІ.

БЕРМИНҐГЕМ (Алабама). — Ратункові відділи винесли на поверхню 17 майнерів, убитих при вибуху копальні в Сейретоні. Після першого вибуху наступила друга експльозія саме в часі, як робітники почали ратувалі копальників засипаних першим вибухом. Два робітники померли у шпитали від ран, разом погибло досі 19 людей. Між убитоми є стейтовий інспектор майн.

ЧОТИРИПЯТИХ НОВИХ НАЄМЦІВ — ЦЕ ЖІНКИ.

ВАШИНҐТОН. — Від квітня 1942. до червня 1943. принято до праці у воєнних фабриках 1,833,000 нових робітників. Між нанятими більше ніж чотири пятих це жінки. Таке подала до відома секретарка праці мис Перкінс. Оначе, каже вона, що й це ще замало, бо воєнна продукція вимагає далеко більшого числа робітників, а як нема мужчин, то їх місце мають заняти жінки. Досі майже 2 міліони жінок занятих у фабриках амуніції.

ГОЛОВНИМИ ЖЕРТВАМИ ВІЙНИ МОЖУТЬ СТАТИ ДІТИ.

НЮ ГЕЙВЕН (Конетикат). — Самуел М. Бравнел, професор в університеті Єйл, звернув увагу громадянства, що головними жертвами війни можуть бути діти тому, що вчителів покликано до війська або до праці при воєнній продукції, а дітей полишено недосвідченим педагогам. Коли дитина окалічіє умово й духово, то це принесе більше шкоди для нації, ніж окалічілий вояк, міркує професор.

Департамент стейту заперечує попирання реакції в Европі

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту звернув увагу на закиди, звернені на адресу його урядовців, начеб то з цього департаменту виходив напрямок прихильний для реакціонерів та консервативних ґруп в Европі. Заступник секретаря стейту Адольф Берлі вислав отсе письменну відповідь на такі закиди до Американської Ради Прилюдних Справ. У відповіди сказано, що Злучені Держави ведуть свою демократичну політику в европейських справах і для здійснення нераз покликує департамент стейту визначні особи з Европи для поради. Одначе з нагоди резиґнації підсекретаря стейту Сомнера Велеса такі дорадники вважали за відповідне викликувати через американські ґазети негодування, щоби допечи урядови. Це неправильне поступовання, думає Берле, бо це викликує замішання й серед ґруп, до яких належать теж і бувші політичні діячі-утікачі з Европи.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ГРОЗИТЬ КАРОЮ ЗА ЦИВІЛЬНІ ВБИВСТВА

ВАШИНҐТОН. — Америка й Велика Британія остерегли урядово Німеччину, що всі, хто допускається кримінальних вбивств на цивільнім наfеленню в Европі, будуть потягнені до відповідальности, коли прийде час кінцевого розрахунку. Ця осторога вислана з нагоди отримання вістей про нові німецькі страхіття в Польщі. Іменно прийшли звідомлення, що Німеччниа винищує польське населення в окрузі Білостоку і понад ріку Буг. Таксамо винищено населення в провінції Люблин, на полудне від Білостоку.

КАНАДА ЗНАЄ НАЙЛІПШЕ, ЯК НЕДОПУСТИТИ ДО ІНФЛЯЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — На підставі звіту „Букінґ Інституту" приходить влада до висновку, що Канада вміє найліпше давати собі раду з інфляцією. Упродовж 3 з половиною року війни ціни харчів зросли в Анґлії на 28%, в Стейтах на 26%, а в Канаді лише на 17%. Це сталося тоді, коли майже половина продукції Канади йде на воєнні потреби. Скарбова політика Канади наладжена так, що з воєнних заробітків йде велика частина на податки і на примусове щадження, а ціна харчів урегульована відповідно до коштів продукції.

Смерть короля Бориса готова приспішити Аліянтську інвазію Европи

АНКАРА (Туреччина). — Нагла смерть болгарського короля Бориса спричинила в цілій Болгарії цілковите замішання. В першу чергу досі ніхто певно не знає, що властиво сталося, себто, чи король помер наслідком атентату, чи природною смертю. Британські інформаційні джерела подають, що на короля вчинив атентат болгарський патріот, невдоволений з його про-націстського наставлення. Совети твердять, що короля отруїли німці. Знову болгарські та німецькі звідомлення кажуть, що король помер наслідком серцевого удару. Та як би не було, всі згідні з тим, що смерть короля Бориса дуже скомплікувала положення на цілому Балкані. В самій Болгарії неспокійно. В Софії обкинено камінням німецьке посольство. Є загальне невдоволення з уряду, що став тепер реґентом і править в імені малолітного сина помершого короля, шістьлітнього Симеона. Премієр Богдан Фільоф візвав нарід стояти кріпко при престолі. Та ті, що знають краєві відносини, заповідають, що цей уряд не вдержиться довше як два тижні. В краю, кажуть далі, триватиме хаос так довго, поки армія з німцями не возьме керму. Та, підкреслюють у Туреччині, є це теж добра нагода для Анліянтів вдарити в Болгарію через Тракію і тим розпочати інвазію Европи. Але не є виключене, що прийдеться можливо і самій Туреччині вступити на болгарську територію для забезпеки своїх границь.

НІМЕЦЬКИЙ ТЕРОР В НІДЕРЛЯНДАХ ЗБІЛЬШИВСЯ

ЛОНДОН. — З Нідерляндів доносять, що з краю забирають німці вже навіть те, без чого населення ніяк не може обійтися. Панує такий терор, якого історія цього краю ще ніколи не зазнала.

ФРАНЦУЗИ ДЯКУЮТЬ АЛІЯНТАМ НА РІЗНІ ЛАДИ

АЛЬЖИР (Північна Африка). — Французький Комітет Національного Визволення, на чолі якого стоять ґен. де Голь та ґен. Жіро, вислав подяки Аліянтам за офіційне визнання. Але, як це визнання мало в різних державах різний характер, так є і з подякою. Президентови Рузвелтови написали в формі „дійсного вдоволення" з його визнання, британському премієрови Чорчилеви „щиро" подякували, канадійському премієрови Мекензі Кінґови висказали „дуже велике вдоволення", секретарови стейту Голови „щиро" подякували як і Чорчилевви. Зате Сталінови вислали „глибоку" подяку. На це останне взертає преса особливу увагу, але є за те, щоби не надавати цьому якоїсь політичної ваги. Тільки звертається увагу, що Сталінови подякувано найкраще дібраним словом, бо Совети пішли у своїм визнанню найдалі з усіх Аліянтів. Та поминаючи ось ті речі, назагал панує таке переконання, що визнання цього Комітету причиниться багато для усунення різних перешкод, що були для Аліянтів колодою.

ШПИТАЛЬ У КАПЛИЦІ. — Це бачимо каплицю, що знаходиться в монастирі, що походить ще з XVII. століття, а в якій хірурґи переводять наглу операцію тяжко раненому американському воякови. Це близько Катанії, в Сицилії.

ДАНЦІ ЗАТОПЛЮЮТЬ СВОЮ ФЛЬОТУ, ЩОБИ НЕ ПОПАЛА В РУКИ ОКУПАНТА

СТОКГОЛЬМ. — Вбивство німецького офіцера в Одензе та домагання націстської влади, щоби данський уряд проголосив воєнний стан та видав особи, що винуваті за вбивство, довело до цього, що в цілому краю замішання. Уряд відмовився вдоволити німецькі домагання. Зате його арештовано або інтерновано. Те саме є мабуть і з данським королем. Ціла Данія є тепер виключно під німецькою владою, проголошено в цілім краю воєнний стан. Значиться, що край, який націсти ставили „за взір" їхньої лагідности в поведенню з чужими народами, знайшовся тепер у такому самому положенню як усі інші краї, загарбані націстами. Та найважніше те, що німцям не вдалось забрати решту невеликої данської фльоти, яка була в пристані Копенгаґен. Коли німці прибували ту фльоту забрати, офіцири і мужва затопили її. Частині вдалось втекти до Швеції. Так само знищено і склади амуніції. До Швеції, до пристані Ляндскрона, прибуло шість невеликих воєнних кораблів з офіцирами і моряками та з деякими цивільними, що втікли з Данії. Теж є вістка, що до Мальмо теж приплило певне число данських кораблів. Прибувші розповідають, що найбільший воєнний корабель зістав затоплений в Копенгазі, де було найбільше кораблів. Це означає, що коли іде про Данію під німецькою окупацією, то там уже немає ніякої данської фльоти.

ЗА ДВОМА НАЛЕТАМИ ЗНИЩЕНО 307 НІМЕЦЬКИХ БОЙОВИКІВ.

ЛОНДОН. — Американські летуни з своїми Літаючими Фортецями віднесли великі успіхи в налетах на Реґенсбурґ і Швайнфурт, що відбулись 17. серпня. Отже обраховано, що підчас тих налетів знищено в повітряних боях найменше 307 німецьких бойовиків: а то в налеті на Реґенсбурґ знищено 140 бойовиків, а на Швайнфурт 147, а 20 знищено тими бомберами, що супроваджали літаючі Фортеці до німецької границі. Теж згадується, що при тому понесено теж і важку втрату, бо ці налети коштували американців 59 Фортець. Та коли зважити ворожі втрати в літаках і ту необчислену шкоду, яку заподіяно згаданим німецьким містам, центрам воєнної промисловости, то американські втрати не будуть значні.

СОВЄТИ ПОСУВАЮТЬСЯ В НАПРЯМІ ДНІПРА

ЛОНДОН. — Советські звідомленся подають про те, що совєтські частини, що посуваються головно в напрямі Дніпра, вбили або полонили 6,000 німців та звільнили понад 100 дальших сіл. Кажеться далі, що німецька команда рахується уже з тим, що загрожений Донецький басейн, та розпочала звідтам евакуацію. Сотетські летуни, кажеться далі, бомбардували німецькі воєнні склади біль Ворошиловграда (Луганське).

ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ ПОЛУДНЕВУ ІТАЛІЮ.

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американці бомбардують полудневу Італію безупинно. Зокрема згадується про дуже сильний налет на Терні, що є важним залізничим вузлом. Завважується, що ворог зачинає ставити в повітрі дещо сильніший опір, якого останніми тижнями не було.

НЕ ПІДЕ ТАК ЛЕГКО З РИМОМ ЯК „ВІЛЬНИМ МІСТОМ".

ЕДІНБУРҐ (Скатленд). — Вайкавнт Саймон заявив у промові, що це замало сказати, що отсе проголошено якесь місто „вільним". Бо це може означати те саме, що „піднести білий прапор і дальі боротись". Не іде про те, казав Саймон, що ворог проголошує, але що він робить. Це неможливо відразу перемінити таке місто як Рим, що було центром влади, комунікацій і виробу воєнного знаряддя, в „невоюючу полосу". Та що з цею справою робити, про це вирішить воєнна команда Аліянтів, закінчив Саймон.

ВІДВІДУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ ПОЛОНЕНИХ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Король Михайло і королева Олена відвідали 70 американських летунів, що знаходяться в Синая як воєнні полонені. Це частина тих, що відбували 1. серпня рейд на нафтові поля в Плоешті. Король, що розмовляв з ними доброю англійською мовою, заявив, що сам напише про них до їхніх родин. Деякі американці нарікали, що над ними знущались румунські селяни. Сказано, що як виновники будуть знайдені, то будуть за це розстріляні.

РАДІ, ЩО ДІСТАНУТЬ ЩЕ БІЛЬШУ ДОПОМОГУ.

МОСКВА. — Часописи подали широкий звіт про те, що президент Рузвелт сказав про Ленд-Ліз у своїм звіті до конгресу. Підкреслили, що заповіджено, що в серпні дістане Росія ще більше ніж досі дістава.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК "НАПРАВО", ТО ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ?

По пропамятних нефортунних заповітах про Росію, що вийшли свого часу від славного летуна Линдберга, маємо нові заповіти від иншого славного летуна-капітана Еді Рікенбакера.

Повернувши з короткого побуту в Советах, капітан Рікенбакер зложив такі сензаційні заяви про цей край і пануючий там режім, що вони облетіли американську пресу та викликали повно всіляких коментарів. Сталося це мабуть більше зогляду на особу, ніж те, що вона сказала, бож про ті самі речі вже говорили не одні „знавці" Советів.

Капітан Рікенбакер заявив, що Росія відхиляється щораз більше від большевизму, а нахиляється до капіталізму, себто „іде постійно направо", під чим треба теж розуміти, що вона перехиляється в сторону демократії. Про Америку, як знаємо, Рікенбакер сказав, що вона „іде наліво", себто відхиляється від демократії. . . Та думку Рікенбакера про Америку, яка кожному з нас краще відома, бо в ній живемо, залишимо на боці, а поговоримо про те, що він думає про Совети.

Як виглядає з того, що говорить Рікенбакер, то йому найбільше заімпонувало те, що в Советах тягнуть шкуру з робітника, та що там залізною дисципліною та великими карами і позбавленням роботи, а тим самим і можности жити, заставляють робітника працювати понад сили до такої міри, що це „вдоволилоб і найбільш безпощадного американського промисловця". На нашу думку, коли це має означати у Советах зворот до капіталізму, то він істнує там уже віддавна, від самого початку комуністичних експериментів. І коли це малоб бути признакою відвороту від большевизму, то шкодаб говорити про якийсь большевизм у Советах взагалі, а не лиш тепер. А коли на тому опирати, що Совети ідуть „направо", то краще сказати, що вони взагалі не були на „лівій" стороні, а завжди були тільки на „правому" боці.

Дуже можливо, що капітан Рікенбакер, розголошуючи такі речі, має якісь добрі й патріотичні заміри. Може хоче заставити американське робітництво, особливо те „ліве", до більших зусиль у воєнній продукції. Може хоче зменшити абсентизм, що прибирає щораз більші розміри, а який в Росії „зліквідований". Усе те можна припускати, бо якби не критикувати капітана Рікенбакера за його нераз дуже непідходячі вискази в робітничих справах, то годі припускати, щоби він не бажав свому краєви якнайбільшого добра. Та нам здається, що він ось тих своїх добрих замірів не здійснить при помочі ось таких своїх помічень, як ті, що він їх розголосив про Росію, чи там про Совети.

Так, у Советах іде зворот „направо", але не в тому розумінню, як це представляє капітан Рікенбакер, коли під тим зворотом хоче розуміти зворот у сторону — демократії. Він мав би рацію тоді, якщоб демократію представляли у нас безпощадні визискувачі робітників". А так чейже не є.

На першому місці—свобода

Довго забрало український нарід, заки він по сотках літ неволі відчув у своїй масі потребу стати господарем на своїй землі в тому розумінню, щоби та земля стала свобідною і незалежною, бож тільки на такій землі може він бути справжнім своїм господарем. А ще довше тривав той національний процес, що довів до цього змагання українського народу, щоби він весь був обєднаний в одній українській державі, себто, щоби ті землі, де український нарід становить більшість населення, були зєдинені в одно українське державне тіло.

Над здійснюванням таких мрій чи ось такої національно-політичної програми українського народу працювали найкращі його діти. За них положив і кладе голову сам квіт України. І здавалосяб, що там, де саме тепер ллється так обильно українська кров, де землю України знов обсмалюють, виростає нова надія, що ось незабаром здійсниться ідеал української нації й вся Україна буде обєднана. Іншими словами, що український нарід діпне свого і матиме соборну Україну.

Та чи це все? Ні. Український нарід, як і кожний інший, хоче в першу чергу — волі. І як соборна Україна не буде для її населення соборною тюрмою, а тільки справді свобідною державою, в якій господаритиме свобідно й самостійно природній господар цеї землі — український нарід, то це буде великим здобутком. А як цього не буде, то годі припускати, щоби український нарід радів з нової неволі, хочби і соборної. Тому годі нам в Америці казати, що як нема виглядів на соборну свободу, то хай український нарід буде хоч у соборній неволі.

Це є справи, над якими усім нам треба серіозно й сумлінно застановитись. І памятати, що тут іде мова про свободу як найдорожчий скарб людини. Та що це не значить, що коли хтось є проти соборної неволі в Советах, то він тим самим уже є за те, щоб Україна, чи якась частина української землі мала остати при Польщі, чи під Румунією і Мадярщиною. Про Німеччину вже й не говорити, бож вона буде розторощена й навіть не поважиться ставити якихсь претенсій до України. Не було і не буде свободи в тих усіх краях, що відомі з гнету українського народу. Тому не іде тут про якусь орієнтацію на Польщу, а проти Росії. Зате іде про орієнтацію, що виключає таку українську політику, що відступалаб комусь якісь українські землі. А в якій іде теж і про те, що якби в цій війні чи підчас мирової конференції створилась така міжнародня ситуація, що унеможливлювалаб повстання соборної, самостійної й демократичної України, але давала надію на можливість істнування свобідної демократичної й незалежної України хочби на малій частині української землі, то це булоб кращою розвязкою мати таку Україну хоч на клаптику, ніж впхати весь український нарід в імя соборности в соборну неволю.

Не кажемо, що така ситуація є. Не пророкуємо, що вона буде. Але й не твердимо, що це неможливо, щоб український нарід міг знайтися і в такім положенню. А якби таке сталось, себто якби така евентуальність дійсно наступила, то думаємо, що треба ставити вище таки свободу, хочби тільки для частини української землі, ніж ради соборности пхати весь український нарід і всю Україну — в неволю.

Та підкреслимо, що про те, чого хоче український нарід, повинен остаточно рішати він сам, а не ми, американські українці, чи хто інший. 22. січня 1919 року демократична Україна висказала дуже виразно свою волю. Як хто в це сумнівається, то ми можемо тільки обстоювати те, щоби була дана українському народови ще раз нагода свобідно висказатись, себто без страху за те, що за це буде його хтось потім переслідувати і карати.

ЯК НАЦІСТИ ПРОВАЛЯТЬСЯ, ЩО ДАЛІ?

Можна припускати, що підчас Квебекської Конференції обговорено теж докладно, що треба Аліянтам робити в таку хвилину, коли з Німеччиною станеться подібне до того, що сталось з фашизмом і Мусолінієм в Італії. А властиво, що робити, як націстська влада провалиться в такий спосіб, що Німеччина проголосить безумовну здачу, до якої накликують німецький нарід президент Рузвелт та британський премієр Чорчил як — до останньої для нього дошки ратунку.

Кореспонденти, що були в Квебеку, пишуть, що ось ті речі були на тій анґльо-американській конференції не тільки обговорені, але й вирішені. Якщо так сталось, то багато відпало з того страху, що його висказує Дороті Томпсон в „Ди Америкен Меркюрі" (з вересня), що саме обговорює, що Аліянтам треба зробити на випадок провалу націстської влади в Німеччині. Вона виходить з заложення, що досі такого пляну не було, а те, що про цю справу говорено, чи що в ній зроблено, в многому не відповідає, на її думку, тим ідеям, за які Аліянти боряться.

Дороті Томпсон відома з своїх передвоєнних постійних накликувань, що мусить прийти до боротьби між демократіями і диктатурами та тоталітаризмами, а в тому і до війни між Америкою і націстською Німеччиною. Тепер постійно настає на те, щоби, коли вже до цеї війни прийшло, була з неї справжня користь для справи замирення світа, чи властиво Европи. Звертає увагу, що вимоги, поставлені Німеччині Злученими Державами і Британією, є інші від тих, що їх ставить Сталін, що тільки настає на „ліквідацію націстського режіму", а ми на: безумовну здачу з боку армії, ліквідацію націстського режіму, та вдержання законного порядку.

Дороті Томпсон передбачує по розвалі націстів хаос у Німеччині. Але і в тому хаосі й розжертю всі німці поставляться проти цього, щоби Німеччину ділити, та щоб у ній була окупаційна влада, що контролювалаб їхнє цивільне життя. Іншими словами, каже вона, всі німці поставляться згідно проти аліянтських „ґавляйтерів".

Далі вона звертає увагу на те, що націстська школа та великі терпіння, які вона завдавала німецькому народови, зробила той нарід інтеліґентним, зручним, хитрим, що дасть собі скоро раду з новою революцією по розвалі націстів. І видасть не таких нових лідерів як Бадоліо в Італії, а таких, що виступлять з широкою політично - соціяльною новою програмою і будуть вміти, як її народови представити, обіцюючи йому порядок, якого загал найбільше потребуватиме, будучи перемученим націстськими практиками і війною. Очевидно, що той провід буде нічим іншим, тільки новою німецькою демократією, на чолі якої може станути можливо й така переслідувана націстами, а шанована в цілому світі, фіґура, як от протестантський пастор Німелер, чи соціял-демократ Лебе, або католик Вірт, чи хтось інший, звільнений з націстських концентраційних таборів.

Тепер питання, якщоб таке сталось, як віднесуться Аліянти до такого нового німецького демократичного режіму і його мирових предложень, між якими, очевидно, буде згода на видачу Гітлера, його покарання та т. п. Але буде теж і таке, що цей новий демократичний уряд не згодиться на окупацію Німеччини і аліянтську контролю над нею. Скомплікує це положення ще й те, що вдержатись буде міг цей уряд у Німеччині тільки так довго, як довго буде надія, що Аліянти його визнають і підуть з ним на згоду. Бо інакше всьо піде в Німеччині іншим революційним ходом. І піде це легко, каже Дороті Томпсон, бо націсти напхали в голови молоді повно різних радикальних кличів. До радикальних елементів з німецької молоді й робітництва долучаться ще міліони чужинецьких робітників, що ще більше скріпить хаос, в якому будуть дві струї: комуністично-ідеольоґічна, і неконтрольований большевизм, що шукає тільки пімсти на цілій соціяльній структурі. Того останнього, каже Дороті Томпсон, побоюється навіть Сталін і не хоче брати за нього відповідальности. Тому і не іде на наради з Аліянтами, що робити з Німеччиною на випадок аліянтської вигри.

У тому революційному хаосі зявляться американські й британські вояки під проводом своїх офіцирів, що виховались „в добрих буржуазних хатах". І щож їм робити? Стріляти, щоби завести порядок? І чи піде в такому випадку стріляти теж і російський вояк? — питає Дороті Томпсон. Чи може радше захочемо закликати німецьких офіцирів і німецьку армію, щоби зробила порядок.

Дороті Томпсон каже, що не вірить, щоби Сталін заключив сепаратний мир з Німеччиною. Він остане при Аліянтах. Але, як повстане в Німеччині новий демократичний уряд, а націстська влада провалиться, він готов прийняти оферту цього нового уряду. В такому випадку він заключить сепаратний мир, якщоб Вашингтон і Лондон ось таку німецьку оферту відкинули.

Ось це є ті думки, каже Дороті Томпсон, над якими треба добре застановитись урядовим колам і вирішити їх уже тепер, бо це прийшла крайна пора на їх вирішення.

Критичні часи для критикоманів

В часі большевицьких демонстрацій в Ню Йорку нераз бувало, що учасники тих демонстрацій плювали на полисменів, що не допускали до галабурд. І треба признати, що в тих полисменів є велика самодисципліна, коли вони на таке чи подібні обиди майже не відповідали. Вони мали на увазі загальний лад і їх думка була зосереджена на те, щоб демонстранти не кинулися масово на крамниці чи на які будівлі і не розпочали заворушень. Полисмен знав, що демонстранти шукають собі зачіпки, коли плюють та визивають його, а колиб він на те зареаґував в невідповідний спосіб, то вони почалиб з ним сутичку, щоб викликати загальне замішання.

Є і в нашім громадянстві одиниці, що безупину на наших громадських діячів плюють головно в ґазетах, подібно як на згаданих полисменів. Плюють на тих, що намагаються найти якийсь вихід із теперішної ситуації. Бож тепер такі часи, що наприклад для української справи важко щось зробити, а почуття відповідальности взиває нас принаймні розвивати якісь думки, які є можливости допомоги визволенню теж і українського народу. Очевидно, як ми свою долю злучили з нашою батьківщиною, Америкою, то наші люди вважають своїм обовязком посвятити свої зусилля для перемоги великих ідей Вашинґтона, Линколна, Вилсона, Рузвелта. І в такому змислі думають теж і про визволення українців, бо це теж американська справа.

Але є в нашій громаді теж одиниці, що такої відповідальности не відчувають. Все одно, з яких причин. Перемучені життям, знеможені невдачами, збентежені надзвичайними трудносщами, або й таки вже з природи, що вони не надаються на провід. Часом є це випливом лінивства, недостачі відваги або й філістерства. Мовляв: „Пощо мені комусь наражуватися, як з того й так ніщо не вийде!". Такі одиниці відтягаються звичайно від усякої акції, щоби „не зробити помилки". Але зате взяли собі за завдання дошкулювати іншим за їхню працю. Ось ті труси мають манію докучати кожному, хто працює і через те випливає на верх у громадянстві. Чи це робиться із зависти, чи з умового збочення, годі певно знати. Але вислід їх міркування все доводить їх до так званої „критики". Щоб наші ідейні люди не робилиб, то такі збочені люди мусять їм за це „латку причепити". Оттак і розвинулась у них „критокоманія". Не пропустять ні одної нагоди, щоби комусь за працю не допечи.

Історична назва для таких одиниць, що прийшла ще зо старинної Греції, це „сикофанти". Коли в часах мира не мають громадяни ширшого круга ділання, тоді така ґрупа сикофантів може мати поле до пописів, бо руйнуючи одного то другого чоловіка у прилюдному життю, все таки хтось знайдеться, що своїм талантом побє усіх, навіть і сикофантів, та найде шлях, як спонукати ширший загал до праці в одному або другому напрямку. Одначе інакше мається діло в воєнних часах. Тут не треба шукати за цілями праці, бо їх дає ворог-противник. Мусимо боротися за існування, а тоді треба шукати всіх можливих способів для втримання настрою. Хтонебудь вискочить із безцільною критикою, дістає назву дефитиста, тобто людини, що хоче завалити внутрішний

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

27)

Бенедьо спалахнув увесь немов грань. Він хвилю вагувався, чи відповідати велитові на його питання, чи плюнути йому в очі, забратися і йти геть із цеї хати та зміж тих дивних людей. Далі надумався.

— Плетете дурниці, — сказав з підтиком[27]. — Може, то вашого батька син і вміє дещо кому доповідати, а в нас те не водиться. А панська ласка впала на мене непрошена, відай за те, що при його закладинах мене трохи не забила підойма, як ми спускали в яму угольний камінь.

— Ага, — буркнув протягло велит, і його голос почав трохи мякнути.

— Побратиме Деркачу, — звернувся він нараз до невеликого рухливого чоловіка, — а памятай, щоби ти не забув і ось то закарбувати на того Леона, що він каже!

— Розуміється, що не забуду. Хоч це нібито сталося в Дрогобичі, а ми маємо тільки до Борислава, але то ніщо не шкодить. Панові й без того лекше не буде.

— Ну, а щож ви, — говорив далі велит до Бенедя, — як тут будете майстром, то будете так само збиткувати та кривдити робітників, як інші, будете ссати з них щомога і виганяти з роботи за леда слово?... Розуміється, що такі майстри всі однакові!

Бенедьові не стало терпцю. Він устав і, беручи свій петек до рук, обернувся до Матія:

— Коли ви приймали мене в свою хату на мешкання, — сказав він тремтячим голосом, — то ви казали мені, щоб я був добрий, то буду вашим сином. Ну, але скажіть же самі, як тут бути добрим, коли ось якісь люди входять до хати і ні з цього, ні з того причіпляються до мене і ганьблять, не знати, за що й за яке? Як ви мене на таке тут брали, то ліпше було й не приймати, був би я досі найшов спокійнішу хату! А тепер прийдеться йти під ніч. Ну, але принаймні буду знати, що за люди бориславські робітники!.. Бувайте здорові!...

З тими словами він надяг петек і, беручи на плечі свій вузлик, звернувся до дверей. Усі мовчали, тільки Матій моргнув до велита під вікном. Між тим другий велит сидів, мов скала, під дверми, заперши собою вихід і, хоч Бенедьо різко сказав на нього: „Пустіть!" — він ані рушився, немов і не чув нічого, тільки поволі пихкав люльку.

— Алеж, Господи Боже, — скрикнув нараз зі смішною запопадливістю Матій, — свій, чоловіче добрий, куди втечеш? Не знаєш, бачу, жартів! Постій, побачиш, до чого воно йде!

— Що я маю стояти! — відповів гнівно Бенедьо. — Може, скажете мені ще довше слухати від оцього чоловіка такої ганьби, як досі? І не знаю, відки він те чув, що я когось кривджу та збиткую?...

— То ви вважаєте мої слова для себе ганьбою? — спитав напівлаґідно, а напівостро велит.

— Розуміється.

— Ну, то перепрошую вас.

— Не перепрошуйте, воліє те бути чемніші та не обижати, ніж опісля перепрошувати. Я простий чоловік, бідний робітник, але чиж тому вже леда хто має мені всяку дурницю в очі тикати? А може, ви на те дуфаєте[28], що ви міцні, а я слабий, то вже можете мене безперечно ображати? Ну, то пустіть мене геть, не хочу слухати вашої бесіди! — І він знов обернувся до дверей.

— Ну, ну, ну, — говорив Матій, — ті люди ще готові направду посваритися, не знаючи й самі за що! Алеж постій, чоловіче Божий, гніваєшся, а не знаєш, за що!

— Як то не знаю! Не бійтеся, я вже не такий дурень, — офукнувся Бенедьо.

— Так, що не знаєш. Ти вважаєш за образу слова того чоловіка, а тим часом він говорив це тільки на те, щоби тебе витрібувати[29].

— Витрібувати? В чім?

— Яке в тебе серце, яка гадка? Розумієш тепер?

— А нащож йому те знати?

— То вже побачиш пізніше. А тепер роздягнися та сідай на своє місце. А фукатися не треба, небоже. За день нас усіх не стало би, якби ми хотіли так на всяку біду фукатися, яка нам долягає. А моя гадка така: меншу біду перетерпи, щоби більшої встерегтися. Коли бо то в нас звичайно навиворіт робиться: як мала біда, то чоловік бурчить, а як велика, то мовчить.

Бенедьо все ще стояв серед хати в петеці і з мішком на плечах та роззирався по присутніх. Матвій між тим засвітив каганець з жовтого бориславського воску, і в його світлі лиця зібраних ріпників видавалися жовтими та понурими, мов лиця трупів. І другий раз старий Матвій відобрав від Бенедя мішок і зняв з плечей петек, а взявши його за плече, попровадив до велита, що все сидів, понурий і грізний, під вікном.

— Ну, перепросіться раз назавсіди, — сказав Матій. — Я все гадаю, що будемо мати з того чоловіка нового товариша.

Бенедьо і велит подали собі руки.

— Як вас маємо звати? — спитав велит.

— Бенедьо Синиця.

— А я називаюся Андрусь Басараб, а он то мій брат Сень, а це наш „карбовий" Деркач, а оцей старий дідусь, то побратим Стасюра, а отой парубок, то побратим Прийдеволя, а он то також наші побратими, ну, а ваш ґазда також...

(Дальше буде).

[27] З підтиком — нaче відрубуючи.

[28] Дуфаєте — покладаєтесь, надієтесь.

[29] Витрібувати — перевірити.

Перед конвенцією Союзу Українок Америки

В теперішніх часах ніхто не має права сидіти бездільно, а натимбільше ми, українці. І це є дуже радісний прояв, коли бачимо по наших громадах цю безконечну журбу про свої організації, про корисну працю, про наш край тут, а врешті і про своїх братів там, за морем.

.Ніхто не може закинути ні одним словом, що наше жіноцтво бездільне. Навпаки, кожен мусить признати, що жіночі гуртки, а вже найбільше відділи Союзу Українок Америки, щиро працюють для добра нашої прибраної Вітчини, а також свідомі того, що обовязком їх є подбати за рідних братів і сестер там за морем і за всіх українців, яких воєнна хуртовина погнала світами.

Щоб обєднати всю цю працю, щоб прийти до кращого порозуміння в напрямі теперішніх зусиль нашої організації, скликається конвенцію С. У. А. Буде це вже шеста конвенція.

Велике поле до праці під цю пору, а ще більша праця жде нас у будуччині. Прийде час — вірмо в це повною силою — ще замовкнуть гармати і настане мир. На згарищах руїн родитиметься нове життя, повстануть нові потреби. Тоді простягнуть свої висохлі руки і голодні уста наші брати і сестри. Вони не тільки голодні, в холоді, без даху над головою, але і все народнє життя там завмерло на час цієї страшної руїни. І ми перші будемо ці, до яких вони звернуться за помічю.

Чи не є це велика ціль перед нами?

Будьмо проте на це приготовані!

Вірмо, що наради на теперішній конвенції вирішать много важних постанов, та що учасниці приймуть ці постанови рішучо і поважно. Настрій минувшої конвенції не сміє більше повторитись, бо це може бути загладою нашої організації. Нема тепер жадних передконвенційних проектів. Теперішні проекти, це воєнні зусилля нашого краю. А це значить — повно праці, яка є чисто гуманітарна, основана на патріотизмі і добрій волі членок. Нікому за неї не платиться. Кожна працює добровільно, дає свій час, своє здоровля, а дуже часто і гроші.

Не повинно отже бути місця на ріжні негодування, прикрі дотинки, всякі накиди, і тому подібне.

Конвенція коштує часу і гроша. І то гроша народнього, громадського. Тому делегатки не повинні цей гріш тратити на марне, щоб одні сварились, а другі безрадно слухали і дивились.

Коли людина є нервова, хора, тоді повинна сидіти дома, бо не надається на участь в таких нарадах, де треба холодної розваги теж і тоді, коли мається до діла з прикрими справами, з помилками. За тих вісімнацять літ життя нашої організації жіноцтво вже настільки виробилось, що й без якоїсь одиниці праця все-таки піде вперед. А як сказала Олена Кисілевська: „Краще по мудрому мовчати, ніж по дурному кричати". Організація потребує розважних, та розсудних, спокійних людей, щоб велась корисна праця, а не розтрата організаційного гроша і дорогого часу. Треба зрозуміти, що делеґатка їдуча на конвенцію, бере на себе велику відповідальність. Вона мусить здати перед усім збором учасниць звіт з праці свого відділу, а рівночасно вернути з конвенції з обновленими думками, зі свіжою силою і заохотою до дальшої праці. І це все має передати своїм членкам. Та коли поверне зневохочена, розбита душевно, зденервована, то щож тоді передасть своїм членкам?

В разі якогось напруження в часі нарад, кожна учасниця повинна себе здержувати, контролювати свої вибухи навіть тоді, коли бачить, що якесь діло не йде так, як вона бажалаб, бо чейже не можемо підозрівати, що хтось із нас, чи то головний провід, чи філії, чи Окружні Ради, чи поодинокі відділи — хотіли робити нарочно щось на шкоду нашій організації. Це є виключене, такого між нами немає. Миж усі глибоко переконані, що наша організація служить тільки доброму ділу; річ тільки в цім, що декотрі з членок підходять до даної справи іншими способами. Треба тільки вижлати терпеливо до кінця, а праця буде зроблена так, як на це позваляють обставини даних членок у проводі. Памятаймо на це, що в нашій організації нема політичних, добре платних „джабів". Кожна працює з доброї волі. І ця, що бере на себе обовязки голови, чи якого іншого уряду, бере на себе рівночасно й великий тягар та велику відповідальність, але рівночасно не може заручити, що ось вона вже справиться якнайкраще. Всі урядниці, в головній управі філії, Окружній Раді, чи в поодиноких відділах, безперечно вкладають великі старання, щоб виконати свої завдання якнайкраще, себто, як тільки позволяють їм на це їхні сили і знання. Колиж є якісь недомагання, то й тоді ми повинні зрозуміти, що немає між нашими членками таких, які посідалиб якісь дуже високі науки, кінчили якісь курси, що на них вчать, як стати провідницею. Кожна переходить гірку школу з власного досвіду, з життя в організації. Так воно є у нас. І за це ми повинні себе взаїмно поважати, цінити і помагати собі у співпраці. Бо, якеж це здійснювання засад сестриної любови, толеранности і демократизму, на яких основана наша організація, коли за якунебудь помилку членки їдять себе та дотинають собі взаїмно? І яка користь з того? В таких випадках є обовязком кожної з нас думати у першій мірі про добро своєї організації.

Їдьте, шановні делеґатки, на шесту конвенцію Союзу Українок Америки з чистим серцем і з добрими думками. Вірте в добро, а тоді його створите.

Гідного переведення Шестої Конвенції Союза Українок Америки і найкращих успіхів бажає, членка

Юлія М. Шустакевич,
Дітройт, Міш.

Критичні часи для критикоманів

(Докінчення зо сторони 2-гої)

фронт, зневохотити людей до праці і, як кажеться, знищити „мораль", тобто витривалість людей у праці.

Серед нашого громадянства покутують ще одиниці-дефитисти, що не вірять у ніяку можливість праці для українського народу. Вони цього вітверто не кажуть. Навпаки, представляють себе за всезнайків, що то ще перед 20-30 роками передбачували таку то й таку невдачу, нерозум, злу волю, чи просто навіть особисту амбіцію чи користолюбивість провідних одиниць. Вони то починають витягати події навіть сперед 20-30 літ та їх так розбирати, начеб то все те ділялося сьогодні і начеб то ще можна було інакше поступити, щоб не сталося, те, що сталося. Отже вони не допустилиб і до створення наприклад Українського Конґресу, ні Обєднання, ні маніфестацій, ні делегацій, ні навіть не допустилиб до закликів для складок на поратунок нещасних жертв війни на українській землі, бо це... зрада, злодійство, обман і т. ін. Словом, поводяться чисто так, як плює й вимахує кулаками товпа, що хоче спровокувати полисмена в часі демонстрації. Одначе часи війни не пригожі для критикоманів. Скорше чи пізніше кожен зрозуміє, що непевні часи не можуть бути притокою до напасти з боку невідповідальних одиниць. Кожен зрозуміє, що такі сикофанти в першу чергу мусять самі стати до праці із закасаними рукавами і показати прикладом своєї праці, що вони знають і можуть, який у них розум тепер, а не задній... Бо роботи нам треба, а не критикоманії.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

Д-р МИРОН АТАМАНЕЦЬ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Нова професійна сила.

В Шікаґо маємо багато нових професіоналістів серед молодого вже покоління. Мало за них тепер знаємо, бо з малими виїмками вони вже в армії, а як не в армії, то не знаємо їх тому, що не живуть серед нас, американських українців, не ходять до наших церков, ні на наші підприємства, як і не належать до наших орґанізацій, думаючи, очевидно помилково, що це для них так краще.

Та виходять з нас на наших таки очах „в люди" і такі одиниці, що свій молодий вік серед своїх провели, а яких батьки стараються, щоби були з них не лише добрі американці, але й українці.

До того рода професіоналістів належить д-р Мирон Атаманець, добрий син доброго батька і доброї матері. Хто з Шікаґо не знає вічно усміхненого „старого" Атаманця? Знають його всі, молоді і старі. Знають його з церкви, де він вже чверть століття дякоучителює. Знають його зі сцени, бо він вічно про те й думає. Добрий в нього голос, а сам він спосібний артист, найкращий в Америці „Ревізор" з Петербурга, від якого ліпшого я не бачив. І сина вивів у люди! З малої платні стягав кінці як міг, а сина Мирона посилав до школи; до Льойоля Університету. Молодий лікар-дентист, що за кілька днів їде до війська, родився в 1920 році в Шікаґо. Виріс на „Райс" вулиці, напроти церкви св. о. Николая, де занятий його батько. А батько дав йому ще й музичне образовання. З нього добрий пінніст, а незадовго буде й добрий „сейлор", бо їде до „Нейві". Не треба й згадувати, що родина п. Атаманця — це старі Союзовці.

Бажаємо молодому докторови щастя на війні, а по повороті з неї й успіху в його професії.

Степан Куропась.

ТАМЕНІ ПРОДАЛИ ХАТУ, ПІДУТЬ У КОМІРНЕ.

НЮ ЙОРК. — Будинок Тамені Гол на розі 4. Евеню й 17. вулиці у Ню Йорку проданий. Його закупив відділ 91. юнії „Інтернешенел Лейдіс Ґармент Воркерс". Ця юнія поборює орґанізацію Тамені і дає головну підтримку Американській Партії Праці („Америкен Лейбор Парті"). В будинку Тамені Гол містилося дві. орґанізації Тамені: Одна „Тамені Сосаєті", як бенефітова орґанізація, звісна також під додатковим іменем Коломбіян Ордер; друга звана „Ню Йорк Кавіті Демократик Каміті", що вела славну політику нюйорських Демократів. Ця політична орґанізація піде в найми десь у горішну частину міста Ню Йорку, а Коломбіян Ордер купить окремий будинок і буде відділений від політики.

ДІСТАВ ВАЖНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ. Ген. Гю А. Дром, добре відомий в Ню Йорку та його окрузі як начальник Східньої Оборонної Команди, дістав нове призначення як голова Між-Американської Оборонної Ради.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯК СЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

А. Ч. ХРЕСТ ПОТРЕБУЄ ДОБРОВОЛЬЦІВ

Американські жінки, що працюють під прапором Червоного Хреста, дали загально за минулий рік коло 975,000,000 годин добровільної праці на гуманітарні цілі. Більше як 3,000,000 жінок брало участь в тій гідній праці. Тепер, після літньої перерви, добровільна праця при Червонім Хресті знова буде йти повним рухом.

Відомости зі всіх кутиків країни вказують на те, що американські жінки чужинецького роду брали живу участь в тій величезній праці. Скрізь вони давали свій час, працю, щоби підтримати всі починання Червоного Хреста.

Деякі працювали як помічниці норсок, тим самим облегчуючи брак реґулярних норсок. Знова інші особливо цікавилися працею в моторовім корпусі чи в кантинах, виконуючи цінну працю як для своїх громад, так і для армії і фльоти. Деякі працювали в клюбах Червоного Хреста, в інформаційних будках при крамницях, або де інде. Були такі, що невтомно працювали підчас кампанії збирання Воєнного Фонду, щоб уможливити працю Червоного Хреста в наступному році. Велике число жінок присвячували свою працю на роблення бандажів, одягу та ріжних плетених річей, які призначуються не тільки для наших вояків та моряків, але також для нещасних жертв війни по цілому світі.

В Портленд, в стейті Ореґон, поверх 500 членів Норвезького Громадського клюбу сходяться правильно в Норвезькім Домі для шиття і плетення. В тому самому місті данці, фінці та інші ґрупи також дають чимало праці для Червоного Хреста. З Окленд та інших міст в Каліфорнії приходять донесення про велику кількість годин праці для Червоного Хреста, що дають греки, портуґальці, югославяни, японці, хінці, мексиканці та інші Латинсько-Американські ґрупи та багато інших ґруп чужого роду.

Але не тільки на заході знаходяться добровольці для праці на Червоний Хрест. Кожна заселена квадратова миля в Злучених Державах має своїх робітниць Червоного Хреста. Наприклад, в Темпа, у Флориді, ґрупа жінок з Куби орґанізувала клюб, в якому тижнево роблять ріжні підприємства. На придбані в такий спосіб фонди помагають місцевому відділу Червоного Хреста в його праці для військових. Крім того членкині клюбу дають чимало годин праці. Від Флориди до Мейн, на півночі, та до західного побережжя Тихого океану, скрізь де можна знайти ґрупи американців, роджених в чужих країнах, або чужинецького походження, там можна знайти і добровольців Червоного Хреста, які віддають свій час і працю, бо вірять в ідеї Червоного Хреста.

Серед добровольців є особи кожної чужої народности, що живуть в цій країні, і що більше, ці особи є представниками тих чужих націй. Їх праці потребує Червоний Хрест тепер більше ніж колинебудь передтим. Як війна йде далі, все більше є праці, що має бути виконана. Більше праці щоби облегчити терпіння і злидні, що їх війна залишає за собою.

Червоний Хрест потребує кожного добровольця, якого може дістати. Не робить ріжниці чи та особа може присвятити годину праці, чи цілий день для Червоного Хреста. Червоний Хрест закликає ґрупи і окремі особи, щоби зголошуватись до праці в міру своїх можливостей.

З КАНАДИ ДО СТАРОГО КРАЮ.—Це пані Винстон Чорчил говорить через радіо з Квебеку в Канаді до своїх в Англії. Було це підчас Квебекської Конференції.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДУМКИ ПІД ШКІЛЬНИЙ РІК В СТОЛІТТЯ СМЕРТИ М. ШАШКЕВИЧА.

Отець ся один учителя питав,
Яким би світом синок щастя мав?
Цей му відповів: Навчи Бога знати,—
Навчи го хорошо читати, писати,
Вмісто іміння дай му розум ясний,—
Тоді твій синок по вік буде щасний.

Ось слова Маркіяна Шашкевича. — Які вони простенькі, а які правдиві! Правдиві вони були за його життя, правдиві вони є й нині, в сто літ по його смерти. Правдиві там, де він їх складав-мережав, правдиві й тут, де столітним ювилеєм згадуємо його память. В них криється правдива наука для кожного батька.

Щастя своїм дітям кожний бажає-шукає, та не кожний його їм дає, не кожний їм знаходить. А не дає і не дасть його ніколи нікому, не знайде його ніде той, що не навчить своїх дітей Бога знати, не дасть їм правдивого знання, основаного на вічних правдах святої віри. Історія людства вчить нас про це. Її свідком був Шашкевич і тому він радить батькам: „Навчи Бога знати... Дай му розум ясний, — тоді твій синок по вік буде щасний". „Дбай про рідну школу, про катехизм і релігійне виховання своїх дітей і хорони їх від злого товариства!..."

Ось здорова засада для чесного й свідомого українця, що іде слідами Маркіяна Шашкевича, ось дорога до щастя.

В нас є свої нижчі, вищі й найвищі наукові інституції. Є парохіяльні школи, є Гай-скул і Каледж в Стемфорді, Конн. І є Духовний Семинар у Вашингтоні, Д. К.

Вже ось-ось розпічнеться в цих наукових заведенях новий шкільний рік. А з тим і виринає питання: Чи буде цього року багато нашої молоді в нашій школі? Чи буде багато таких, що послухають заохоти наших Владик, священиків, свідомих громадян, як і нашої преси, щоби попирати Рідну Школу?

Ось питання! А відповідь в найбільшій мірі залежатиме від вас, добрі батьки й матері. Це залежатиме від того, чи поклик Маркіяна Шашкевича в його століття смерти відізветься в вас не словом, а рішучим ділом?

Тож подбайте про добре виховання ваших дітей в своїй рідній школі! Дайте їм здорове знання, основане на твердім, ґранітнім фундаменті Христової науки. Злодій його не викраде, кріза не знищить, ані воєнна хуртовина, а хоч і буря серед бурхливого моря життя прийде — не захитає вона їх, бо Христос подасть їм свою помічну руку і в їх умі й серцю скаже: „Успокійтеся, це я, не бійтеся!" — І настане тишина...

Тому не відкажіться, батьки! Запишіть ще нині ваших дітей в свою рідну школу, свій Гай Скул, Каледж, Семинар, а тоді 100-літний ювилей нашого Пробудителя Маркіяна Шашкевича остане здійсненням його гарячих бажань, його віщих слів, а весною щастя вашого і ваших дітей.

о. Стефан Гриньох,
Стемфорд, Конн.

ПОГЛЯНЬТЕ ДОБРЕ НА ЦЮ МАПУ! Найближчі дні можуть дати нам багато матеріялу до студій над цею мапою, де є згадані ті місцевости, що їх Аліянти будуть постійно бомбардувати і звідки можуть зачати інвазію.

Роля української жінки у далеку давнину

(Реферат Ярослави Чубатої, виголошений в рамах Культурної Радіоавдиції програми „Голос України" зі стації WBYN, в Ню Йорку).

Коли хтось кине це крилате слово „Жіноча Справа", так мимоволі привикли люди зараз мати на думці друге слово, вже неукраїнського, але чужого, латинського походження „фемінізм", себто змагання жінки за визволення з нього ярма, в яке поставило її у багатьох краях світа ще донедавна ціле суспільне життя. Дальше є це змагання за рівне право з мужчинами, до заробітку, право розпоряджати своєю особою та своїм майном. На ділі ці два поняття висказані українськими словами „Жіноча Справа" та чужим словом „фемінізм" неконечно покриваються, неконечно значать це саме. Бож пощо замагатися за рівне становище жінки, якщо воно десь таке є. Тоді саме поняття „жіноча справа" набирає куди ширшого розуміння. Жіноча справа це образ життя, потреб та побажань жінки, неконечно її боротьба, коли де серед якогось народу такі обставини, що нема потреби вести цю боротьбу; самаж боротьба для боротьби це річ безглузда.

Колиж говорю до Вас рідні сестри, до жінок українського роду, то саме навязую до нашої старої української традиції, яка, на добру славу прастарої нашої культури, не знала поневолення жінки, не знала вона нерівного трактування жінки. Колиж таке нерівне трактування жінки завандрувало десь і серед українців, то це нормально впливи чужої неукраїнської культури.

Становище жінки у правдиво українськім громадянстві, у тому громадянстві, що не набралося чужих звичок, все впродовж нашого минулого, було рівноправне, а українські вчені історики та археологи доказують, що у далеку, далеку давнину становище жінки серед предків українського народу було навіть надрядне.

„Жінка пітримує три угли хати, а чоловік тільки четвертий" — таке говорить наша народня пословиця. А в пословицях зберігається народня фільософія, немов природна життєва мудрість українця, набута впродовж довгих, може кількох тисяч літ свого існування. А саме ця народня життєва мудрість творилася та навертовувалася впродовж довгих соток, а то й тисяч літ й та життєва мудрість українських людей каже, що жінка у хаті, в домі три угли підтримує, заступає три стовпи, а мужчина тільки один. Оце наше українське становище жінки, не зблязоване чужою неукраїнською культурою. Хто знає чим є така правдива газдиня в хаті українського селянина, той годиться з тим, що це правда. А ця українська життєва мудрість простолюдина находить підтримку в основних наукових дослідах українського вченого археолога чи історика.

Українські вчені археологи, себто ці вчені, що розкопують останки та сліди прадавнього життя українського народу на його рідних землях в Европі находять, що ця людність, що привандрувала з передної Азії на нинішні українські землі, та тут біля чотири тисячі літ тому поселилася, мала громадський устрій матріярхальний. У вченій мові це значить, що не мужчина, але жінка мала провід у громадському житті. Вона була головою первісного народу племени. Такі племена з матріярхальним ладом находимо ще нині серед племен примітивної культури, так теж у давнину було й в Україні. Передове місце батька в роді або так званий патріярхальний лад прийшов до нас пізніше, вже за історичної памяти.

Український вчений Вадим Щербаківський на основі своїх дослідів доказує, що залишки цього передового місця української жінки видні у багато ділянках нинішнього українського культурного життя. Воно осталося навіть в українській мові, от на приклад військовий провідник-воєвода таксамо слово верховода, а навіть слово мужчина має жіноче граматичне окінчення. Таким залишком колишнього передового становища жінки лишилось в нашій найстаршій історії рівноправність жінки з мужчиною у всьому житті. Замітне, що жінка ніколи навіть в поганські часи не була в Україні невільницею, як це було в багато інших народів у давні часи.

Ще за поганської України перед приходом християнства жінка княгиня Ольга переймає керму великанської староукраїнської держави, веде усю державну політику навіть з далекою заграницею, що тоді рідко деінде бувало.

В прастарім українськім праві, у „Руській Правді" становище жінки поважне. По смерти батька вона, а не хтось з мужчин роду, стає опікуном дітей з права та зарядцем діточого маєтку. Дочці належить теж частинна батьківського маєтку. Жінка виступати може як рівний свідок у суді, що не бувало тоді ще на заході Европи. Вже тоді маємо українські жінки з високою освітою. Словом, вже десять соток літ тому українка мала ту рівноправність, яку для для жінки виборов аж в 19-тім столітті, отже 800 літ пізніше, новочасний фемінізм.

Теж уже у прастарих часах в Україні дівчині ніхто не нанидає жениха, якого вона не вибрала голосом свого серця. Родину закладає двоє рівнорядних людей, вільних та рівних. Вона стає для нього дружиною, себто другом-приятелем, а він для неї теж дружиною, таким самим приятелем. Як рівні стають до праці та до життєвої боротьби.

Не диво проте, що українська жінка у далеку давнину була взором вірности та жіночої відданости мужеви, що підкреслюють чужі подорожники по Україні. Чому так було? Тому, що зрадливою може бути тільки людина-невільник, зрада навіть в подружі це почуття нижчости та рабства. Вірність взаїмна лягла в основу здорової української родини, яка зберігає моральне здоровля української нації по нинішні часи та дає їй силу, не зважаючи на політичне лихоліття, перетрівати найгірше. Моральна вартість української родини — очевидно з невеличкими та доволі рідкими вимками — впадає в очі навіть на еміґрації, що відбивається корисно на вихованню дітей в українській навіть неосвіченій рідні. Частіше морально мало вартісна родина трафляється серед інтелігентів, що під впливом чужих неукраїнських, міських впливів затратили на ділі духову лучність з українським народом.

Коли порівнати родину з будівлею, то мужчина це каміння, а українська жінка це цемент, що спою цілу родину в одну сильну структуру. Оба ті елементи потрібні, та кожне іншої природи та інакше повинні свої обовязки у громадянстві. Серед українського народу обоє подруги роблять свою роботу, але все в стислім порозумінню. А зайде потреба тоді затирається ріжниця між жіночою та мужеською роботою в полі, та в господарстві. Не диво проте, що українська жінка так легко потрафила нераз заступати мужчину й у найважніших справах, а не тільки в опіці над малолітніми дітьми, як це предвиджувало право старої України.

Княгиня Ольга, що вже тисяча літ тому заступила й то добре заступила свого трагічно погибшого князя Ігоря в управі державою аж доки не підріс її син Святослав Завойовник, була неодиноким прикладом розуму, справности та самостійности української жінки. Її подивляли навіть у осередку тодішної найвищої цивілізації світа, в Константинополі. Видно, що ще за життя свого мужа вона була втаємничена в усі державні справи, коли потрафила їх так зручно та справно виконувати, по смерти чоловіка.

А її правнучка Анна Ярославна, жінка а потім вдова по французькім королі перенесла талан свобідної української жінки навіть на захід, бо французька історія підкреслює, що та королева українського роду мала великий вплив на державні справи Франції при своїм молодім синови королевичеви Филипові.

Або візьмім двіста літ пізніше живучу українку, галичанку княгиню Романову. Вдовою лишилася з двома малолітніми дітьми, пятилітним Данилом та 3-літним Васильком. Як тічня вовків кинулися добрі сусіди розграблювати спадщину Романових дітей і своє бутне панство ширило анархію, однаке Романова дає собі якось раду та вкінці так підховує діти серед найтяжчих обставин, що ратує для них дорого добуту батьківщину.

(Кінець буде).

Німці забороняють полоненим читати біблію

СТОКГОЛЬМ, (ОНА). — Шведська газета „Афтонтіднінген" напечатала оповідання одного із многих норвезьких втікачів про те, як німці обходяться з полоненими воями й інтернованими в Норвегії цивілями з захоплених німцями країв. Втікач оповідав, що в Норвегії є велика кількість воєнних полонених, та що німці тяжко над ними збиткуються. В першу чергу не дають їм відповідно їсти і з того приводу полонених чіпаються різного роду хвороби. Люди не мають відпорної сили і хорують, а що в Норвегії є великий брак лікарів, то бувають випадки, що хворих доглядають й лікують зовсім некомпетентні лікарські помічники. З того приводу полонені й інтерновані вмирають в такій великій кількості, що в деяких таборах мало хто лишається.

Крім кепського харчування й медичної допомоги, німці знущаються над інтернованими в той спосіб, що забороняють їм читати всякого роду літературу і не дозволяють виходити на прохід. Німецькі дозорці обходяться з інтернованими як з худобою й часто фізично їх побивають. Одного разу якесь біблійне товариство прислало до концентраційного табору певну кількість біблій і просило, щоби німецька команда роздала їх полоненим й інтернованим полякам, сербам, українцям, чехам і хорватам, але команда цього не зробила. Замісць роздати біблії інтернованим, то німці їх спалили.

На запит, чому команда біблії спалила, командант відповів, що біблію читати строго заборонено.

Інтернованих в Норвегії розділено так, що окремо сидять ті, що звані нордійські народи, а окремо славяни. Славян німці трактують гірше і завше дають їм до пізнання, що вони належать до нижчої раси. Давніше, говорив норвезький втікач, німці дозволяли полоненим йти на працю, а відколи Аліянти почали балачки про отворення другого фронту й загальної інвазії Европи, то німці видно настрашилися й більше не дозволяють інтернованим виходити поза табори. Особливу увагу звертають на молодих людей, які в більшості мають військове вишколення і могли б втічи та прилучитися до місцевих повстанців.

МІЖ ДІВЧАТАМИ.—Бачимо дочку британського преміера, офіцира Мері Чорчил, зліва, як розмовляла з сержантом Ен Річардсон з Бирмінґгем, Алабама, і з лютенантом Лорейн Робинсон з Монтреалю, Квебек.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 28. серпня 1943 помер у General Hospital, Secaucus, N. J., у 84. році життя

МИХАЙЛО СИДОР,

довголітний член Тов. Укр. Клюбу Поступового, від. 70 У. Н. Союзі в Джерзі Сиґі, Н. Дж.

Покійний походив із села Торки, пов. Перемишль, Західна Україна. До У. Н. Союзу і відділу вступив у 1902 році. Полишив у смутку брата Юрія, а із дальшої родини Ксеню Кальмут, Данька Павлуцького, що служить в американській армії і Івана Сеньковського.

Похорон відбудеться в вівторок, 31. серпня, в годині 9. рано із похоронного заведення Г. Євусяка, 77 Моріс ул., до укр. гр.-катол. церкви св. Петра і Павла при Сусекс і Ґрін ул., а відтак на Голі Нейм Семетари в Арлингтон, Н. Дж.

Просимо тих членів, що є вільні від праці в той день, прийти на похорон і віддати останню прислугу нашому заслуженому членови. — В. Й. П.!

В. Кушнір, секр.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 827. Загорода Зіли.

THE HANDS REACHED OUT FROM BEHIND, CLUTCHED TARZAN AND JERKED HIM BACK THROUGH THE DOORWAY!

Руки простягнулися із заду, схопили Тарзана й потягнули його в двері.

CAUGHT OFF BALANCE, HE WAS AT A DISADVANTAGE AS HIS ATTACKERS SURGED AT HIM!

Він стратив рівновагу, а його вороги кинулися на нього.

INSTINCTIVELY HE VOICED THE SHRILL APE-CRY OF DISTRESS.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Інстинктово він видав зо себе малпячий крик роспуки.

IN HER JAIL CELL ZEELA HEARD THE CRY, "TARZAN!" SHE EXCLAIMED; "I MUST GO HELP HIM!"

BUT THE IRON BARS SAID "NAY"!

У своїй вязниці голос цей почула Зіла. „Тарзан!" вона крикнула. „Я мушу йому помогти". Але залізні крати казали їй: „Не поможеш!"